

sus fuerit, et mortuos reliquerit sepelire mortuos suos, sentiet aquam fideliem, nec hæreticorum contagii pollutam: et paternam vocem ad cor audiet, *Ecce filius meus, mortuus erat, et revixit; perierat, et inventus est* (Luc. xv, 24, 32): filius meus, quem obstetricantibus undis genueram, mortuus erat, quia de spiritu meo non vivebat; et revixit, quia abjecto mortuorum consortio, ad locum vitæ rediit: perierat,

quia eodem cum impiis naufragio abreptus fuerat; inventus est, quia per salutarem tabulam; hoc est poenitentiam, tandem portui, hoc est, Ecclesie redditus. Ut hoc de illis eveniat, fratres, quam obnixè possumus, a Domino petamus: ut quemadmodum unus est Baptismus, una aqua, una fides; sic etiam una charitatis professio, nec inter nos alia amplius audiatur, quam meliorum charismatum æmulatio.

INDEX

OPUSCULORUM S. AUGUSTINI CONTRA DONATISTAS

QUÆ IN SUPERIORIBUS TOMIS CONTINENTUR.

IN SECUNDO TOMO.

EPISTOLÆ.

- XXIII, ad Maximinum episcopum donatistam, qui diaconum catholicum rebaptizasse dicebatur.
 XXXIII, ad Proculeianum donatistam episcopum Hipponensem, invitans ad mutuam collationem.
 XXXIV, ad Eusebium, de juvene qui ad Donatistas transierat, et ab ipsis rebaptizatus fuerat.
 XXXV, ad eundem, ut clericorum Donatistarum licentiam coercendam curet per Proculeianum episcopum.
 XLIII, ad Glorium, Eleusium, etc., quanta impudentia Donatistæ persistent in schismate tot iudiciis convicti.
 XLIV, ad eosdem, quæ coepta sint agi in collatione cum Fortunio episcopo.
 XLIX, ad Honoratum episcopum donatistam, de Ecclesia toto orbe diffusa.
 LI, ad Crispinum donatistam episcopum Calamensem, urgens eum ex causa Maximianistarum.
 LII, ad Severinum consanguineum suum, a Donatistarum schismate revocans ad Ecclesiam catholicam.
 LIII, ad Generosum, confutans epistolam eidem scriptam a presbytero quodam donatista, et objiciens vetera gesta Donatistis contraria, necnon Maximianistarum causam.
 LVI, ad Celerem, breviter dehortans a Donatistarum errore.
 LVII, ad eundem.
 LVIII, ad Pammachium, gratulans quod suos apud Numidiam colonos donatistas a schismate adduxerit ad Ecclesiam.
 LXI, ad Theodorum, clericos ex parte Donati venientes ad Ecclesiam, in suis honoribus esse recipiendos.
 LXVI, Crispino Calamensi objurgatoria, quod Mappalienses metu subactos rebaptizavit.
 LXX, ad Naucellionem, de causa Feliciani, a Donatistis primum sceleratè damnati, posteaque in honore suo recepti.
 LXXVI, ad Donatistas, ut ad Catholicam redeant.
 LXXXI, ad Cæcilianum, ut edicto suo Donatistas Hipponensis regionis coerceat.
 LXXXVII, ad Emeritum donatistam, probans nulla justa causa factum schisma, et petens ut ad argumenta respondeat.
 LXXXVIII, ad Januarium seu Januarianum, Clericorum Hipponensium nomine scripta, exsultantium de sævitia Circumcellionum post imperatorum leges in Donatistas.
 LXXXIX, ad Festum, docens recte legibus reprimi Donatistas, et contra rebaptizatores disputans.
 XCIII, Vincentio Rogatistæ, refellens ipsius epistolam, et significans visum sibi fuisse aliquando non vi cum hæreticis, sed verbo Dei et ratione agendum; verum sententiis aliorum exemplisque superatum mulasse sententiam, et iam arbitrari leges principum recte implorari contra hostes fidei. Alia etiam perimulta subjiciens contra pervicaciam et anabaptismum Donatistarum.
 XCVII, ad Olympium, ut tueatur leges de confringendis idolis et hæreticis corrigendis.
 C, ad Donatum proconsulem, ut Donatistas coerceat, non occidat.
 CV, ad Donatistas, ut ad unitatem veniant, ostendens leges justè necessarioque in eos latas fuisse ab Imperatoribus; Baptismi sanctitatem non ex merito ministri hominis pendere; Ecclesiam catholicam in Scripturis agnoscere; denique repositos in ea malos tolerari oportere.

- CVI, ad Macrobium, ne subdiaconum catholicum rebaptizet.
 CVII, Theodori et Maximi Augustino renuntiantium quid Macrobius ipsis coram responderit ad ejus litteras.
 CVIII, ad Macrobium, de non iterando Baptismo, coarguens Donatistarum hac in re contumaciam, quippe qui Maximianensium Baptisma ratum habuerint; evincens subinde nullam eos schismatis edendi justam causam habuisse.
 CXI, ad Victorianum presbyterum, ubi de Circumcellionum atrocitate et crudelitate.
 CXII, ad Donatum exproconsulem, ut suos ad Ecclesie catholice communionem alliciat.
 CXXVIII, ad Marcellinum scripta nomine Catholicorum Episcoporum ipsius edicto Collationis apud Carthaginem habendæ conditiones præscribenti respondentium.
 CXXIX, ad eundem, Catholicorum Episcoporum respondentium Notoriæ Donatistarum.
 CXXXIII, ad eundem, ut Donatistas in quæstione confessos atrociter facinora, puniat citra supplicium capitis, ut congruit Ecclesie mansuetudini.
 CXXXIV, ad Apringium proconsulem, rogans similiter, monensque, ut Circumcelliones atrociter confessos mitius puniat.
 CXXXIX, ad Marcellinum, ut Gesta quæ contra Donatistas collecta sunt, publicentur; utique convicti rei castigentur mitius et citra mortis poenam.
 CXLI, ad laicos Donatistas, docens quomodo illorum episcopi in Carthaginensi Collatione convicti sint.
 CXLII, Saturnino et Eufraii presbyteris, aliisque clericis, gratulans de ipsorum reditu ad Ecclesiam.
 CXLIV, Cirtensibus ad Ecclesie catholice societatem conversis gratulans.
 CLXXXIII, Donato Mutugennensi presbytero donatistæ, qui jussus apprehendi et adduci ad Ecclesiam, conatus sit sibi vim inferre, suadet ut resipiscat.
 CLXXXV, ad Bonifacium comitem, de correctione Donatistarum.
 CCIV, ad Dulcettium tribunum et notarium, ac imperialium jussionum contra Donatistas exsecutorem, ostendens schismaticorum vesaniam, qui ne legibus corrigerentur, sibi necem ultro consciscabant.

IN TERTIO TOMO.

- Tractatus IV, in Evangelium Joannis.
 Tractatus V, in quo multa contra Donatistarum anabaptismum.
 Tractatus VI, ubi ex professo docetur impari non esse Baptismi sanctitatem propter impari meriti ministros.
 Tractatus IX.
 Tractatus X.
 Tractatus XI: in eo diluitur Donatistarum querelâ, quod persecutionem a catholicis principibus patiantur. Graviolem a rebaptizatoribus Catholicos persecutionem patiens pseudomartyres Marculus et Donatus notantur.
 Tractatus XII.
 Tractatus XIII: ostendit sponsam Christi, sanguine ejus emptam, esse Ecclesiam toto orbe diffusam. Persringit Pontii et Donati falsa miracula.
 Tractatus I, II, III et IV, in Epistolam Joannis.

IN QUARTO TOMO.

- Enarratio in Psalmum X.

Enarratio II in Psal. XXV.
 Enarratio III in Psal. XXX.
 Enarratio III in Psal. XXXII.
 Enarratio II in Psal. XXXIII.
 Enarratio in Psal. XXXV.
 Sermo II in Psal. XXXVI : in quo recitatur synodica Epistola Cabarsussitani concilii Maximianistarum contra Primianum.
 Sermo III in eundem Psalmum.
 Enarratio in Psal. XXXIX.
 Enarratio in Psal. LIV.
 Enarratio in Psal. LVII.
 Enarratio in Psal. LXXXV.
 Enarratio in Psal. XCV.
 Enarratio in Psal. XCVIII.
 Sermo II in Psal. CI.
 Enarratio in Psal. CXIX.
 Enarratio in Psal. CXXIV.
 Enarratio in Psal. CXXXII.
 Enarratio in Psal. CXLV.
 Enarratio in Psal. CXLVII.
 Enarratio in Psal. CXLIX.

IN QUINTO TOMO.

Sermo X, de Iudicio Salomonis inter duas mulieres meretrices.
 XLVI, de Pastoribus.
 XLVII, de Ovibus.
 In sermone LXXI, de Blasphemia in Spiritum sanctum, n. 28 et seqq. contra schismaticos.
 Sermo LXXXVIII.
 XC, de Charitate.

XCIX, de Remissione peccatorum.
 In sermone CVII, nn. 5, 7 et 8.
 Sermo CXXXIX.
 In sermone CXXXVII, n. 12.
 Sermo CXXXVIII.
 CLXIV, paulo post Carthaginensem Collationem pronuntiatum.
 In sermone CLXXXVIII, n. 9.
 In CCXXXVIII, n. 3.
 In CCXLIX, n. 2.
 In CCLII, nn. 4 et 5.
 Sermo CCLXV.
 CCLXVI, de versu Psalmi 140, *Oleum autem peccatoris non impinguet caput meum.*
 CCLXVIII.
 CCLXIX.
 In sermone CCLXXXV, nn. 2, 6.
 Sermo CCXCII.
 In sermone CCCXXV, n. 11.
 Sermo CCCLVII, de laude Pacis, apud Carthaginem habitus instante Collatione cum Donatistis.
 CCCLVIII, de Pace et Charitate, ibidem ante Collationem dictus.
 CCCLIX, de Concordia cum Donatistis, pronuntiatum post Collationem.
 CCCLX, de quodam Donatista reverso ad Ecclesiam.
 IN SEXTO TOMO.
 Vide librum de Fide et Operibus, n. 6; Enchiridion, n. 5; librum de Agone Christiano, n. 51; librum de Patientia, n. 10; et sermonem de Utilitate Jejunii, nn. 6, 7 et seqq.

APPENDIX

NONI TOMI

OPERUM SANCTI AUGUSTINI,

IN QUO EXHIBETUR

CONTRA FULGENTIIUM DONATISTAM INCERTI AUCTORIS LIBER,

NEC NON

EXCERPTA ET SCRIPTA VETERA AD DONATISTARUM HISTORIAM PERTINENTIA, QUORUM LECTIO SUPERIORIBUS AUGUSTINI ADVERSUS EOSDEM HÆRETICOS LIBRIS LUCEM AFFERT.

Comparavimus eas omnes editiones initio Retr. et Confess., t. 1, memoratas. M.

IN SUBSEQUENTEM LIBRUM

CENSURA LOVANIENSIIUM THEOLOGORUM ET BERNARDI VINDINGII.

Librum huic non esse Augustini certissimum est : nam, ut præteream quod ejus nulla in Retractationibus mentio fiat, certe Augustini nec ingenium, nec eruditionem, nec eloquentiam ulla ex parte redolet. In primis enim paulo post initium, totam adversarii disputationem in tres ait divisam esse partes, quas sibi ex ordine tractandas refutandasque proponit; de uno Baptismo, de horti unius fonte signato, de oleo uno quod muscæ morituræ exterminant. Quæ ineptissima est sane partitio, et Augustino indigna, ut cui contra leges dialecticorum, et supersit et desit aliquid. Nam tria illa ad unum erant unici Baptismi caput redigenda : nihil vero in hac partitione dicitur de malorum contagione, de bonorum et malorum in Ecclesia commixtione, de persecutione, de codicum sacrorum traditione, de causa Cæciliani, denique de querela imperialium edictorum, quæ tamen hoc Fulgentii libello disputantur, suntque ipsissima Donatisticæ controversiæ capita, passim ab Augustino tractata. At vero prima illa duo, quæ totis viginti capitibus exsequitur, quam varie confundit ac perturbat ! Nam sub finem capituli 10, cum de Baptismo ageret, subito per occupationem sermonem injicit de contagione malorum, quo mox omisso ad Baptismum revertitur : inde ad alterum rursus argumentum regressus, iterum ad Baptismi relabitur quæstionem, etc. Jam vero tota ipsa operis compositio atque structura quam nihil habet solidæ carnis ! quam nihil succi et sanguinis ! quam nihil vitæ ac spiritus ! certe nihil Augustini doctrina, genio, et copia dignum.